

Rozvíjení IKK v německém jazyce žáků SOŠ v oboru Veřejnosprávní činnost – příklad dobré praxe

Tomáš Botlík Nuc, Lenka Rozboudová, Kateřina Ulrychová

Rozvoj interkulturní komunikační kompetence představuje v současnosti nepochybně prioritní cíl výuky cizích jazyků napříč všemi vzdělávacími stupni a typy škol (Ertay a Gilanlioglu, 2024). V době intenzivního mezinárodního propojení se stává běžným, že jednotlivci přicházejí do styku s rozmanitými jazykovými a kulturními prostředími, a to jak v soukromé sféře, tak při výkonu povolání. Odborné vzdělávání na středních školách, které se orientuje na konkrétní profesní dráhy, by mělo systematicky podporovat rozvoj jazykových a interkulturních schopností relevantních pro daný obor. Vedle angličtiny, která má globální dosah, je nutné reflektovat i význam dalších jazyků – například němčiny, jež má vzhledem ke geografické poloze České republiky strategický význam. Bez ohledu na specifika jednotlivých studijních zaměření zůstává schopnost kultivované a účinné komunikace klíčovým předpokladem profesní úspěšnosti.

V posledních desetiletích se koncept interkulturní komunikační kompetence (IKK) stal klíčovým východiskem jazykového vzdělávání. Deardorff (2006) definuje interkulturní kompetenci jako schopnost efektivně a adekvátně komunikovat v interkulturních situacích, přičemž efektivita odkazuje na vlastní pohled na interakci a adekvátnost k pohledu druhé strany. Součástí interkulturní kompetence je dle Byrama (1997) nejen jazyková znalost, ale i postoje a hodnoty. Tento model byl interpretován a komentován i dalšími autory, například Hoff (2020) požaduje, aby současné modely více zohledňovaly různorodé komunikační kontexty, například digitální technologie. Neuner (2012) a další autoři zdůrazňují, že cílem výuky cizích jazyků není pouze dosažení jazykové správnosti, ale rozvoj tzv. „interkulturního mluvčího“ (intercultural speaker), který je schopen překračovat

kulturní hranice, rozumět odlišným perspektivám a reflektovat i vlastní kulturní rámeček.

Interkulturní komunikační kompetence tedy zahrnuje složky kognitivní (poznání a porozumění odlišnostem), afektivní (postoj otevřenosti a tolerance) a behaviorální (schopnost vhodně jednat a komunikovat). Její rozvoj probíhá nejen při výuce cizího jazyka ve škole, ale i prostřednictvím autentických zkušeností, například zahraničních stáží, které umožňují přímý kontakt s jiným kulturním prostředím (Deardorff, 2006). V kontextu odborného vzdělávání má rozvoj IKK mimořádný význam, neboť připravuje žáky na práci v mezinárodním prostředí a posiluje jejich profesní flexibilitu.

My jsme se v naší kapitole zaměřili na obor Veřejnosprávní činnost, tedy obor, v němž je odpovídající úroveň komunikační kompetence v mateřském i cizím jazyce naprostou nezbytností. Dle RVP pro obor Veřejnosprávní činnost (2020) by absolvent měl v rámci komunikační kompetence mimo jiné „umět vyjadřovat se přiměřeně účelu jednání a komunikační situaci v projevech mluvených, vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury a projevu chování, dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro komunikaci v cizojazyčném prostředí nebo chápat výhody znalosti cizích jazyků pro životní i pracovní uplatňování, být motivován k prohlubování svých jazykových dovedností v celoživotním učení“. V oblasti odborných kompetencí se vyžaduje, aby absolvent byl „připraven spolupracovat na programech rozvoje regionu a evropské spolupráce a komunikovat s veřejností“ (RVP pro obor Veřejnosprávní činnost, 2020, s. 13). Z těchto požadavků kladených na absolventa příslušného studijního oboru jasně vyplývá potřeba adekvátní úrovně interkulturní komunikační kompetence a právě zahraniční stáže mohou být vhodným nástrojem, jak potřebné kompetence rozvíjet.

Zahraniční spolupráce v Německu zprostředkovávaná centrem Tandem

Vzdělávací zahraniční mobility žáků a učitelů jsou jen jednou z forem zahraniční spolupráce škol. Ta může být v současné době mnohohrstevná nejen díky společenskému uspořádání Evropy, ale i rozvoji digitálních technologií, které celý proces zásadně usnadňují, a to od fáze prvotního síťování a navazování spolupráce, přes plánování, samotnou realizaci až po poskytování zpětné vazby a vyhodnocení aktivity.

Na rozvoj mezinárodních vztahů mezi českými a německými školami i dalšími organizacemi se podílí řada aktérů. Významnou roli v tomto procesu hraje instituce Tandem – Koordinační centrum pro česko-německou výměnu mládeže, která školám nabízí odborné poradenství, podporuje navazování partnerství, organizuje výměnné pobyty, odborné akce a pomáhá s přípravou mezinárodních vzdělávacích projektů (Tandem, 2024). Centrum nabízí networking nejen samotným školám, ale i mladým lidem, například prostřednictvím mládežnických setkání.

Tandem poskytuje školám informační servis o možnostech zahraniční spolupráce i případné spolufinancování realizovaných akcí, což významně snižuje náklady, a otevírá tak možnost účasti daleko širšímu spektru žáků a učitelů. Odborné stáže v Německu jsou finančně podporovány především prostřednictvím Česko-německého fondu budoucnosti či programu Erasmus+.

Právě program podpory zahraničních praxí je jednou z klíčových oblastí činnosti Tandemu, která je určena výhradně středním odborným školám a učilištím. Zahraniční praxe s podporou Tandemu by měly pokrývat činnosti a aktivity z běžného pracovního života, které jsou v přímé souvislosti se studovaným oborem žáka a které jsou relevantní pro příslušnou žákovskou skupinu (Hlavičková, 2021/2022).

Realizace zahraničních aktivit se zakládá na nevýukové, hravé metodě jazykové animace, která má především „vzbudit zájem o jazyk, kulturu a lidi ze sousední země“, zároveň ukázat, že komunikace v cílovém jazyce není nijak náročná. Mimo rozvoj jazykových dovedností pomáhá také odstraňovat nejen komunikační bariéry, obavy z komunikace v cizím jazyce a z chyby, ale i mylné stereotypní představy (Tandem, Česko-německá jazyková animace, nedatováno). Právě tyto charakteristiky jazykové animace⁹ jsou zcela zásadní pro rozvoj IKK účastníků zahraničních mobilit.

Význam všestranné přípravy a motivace žáků pro efektivitu zahraničních mobilit

O tom, že zahraniční zkušenost jedince obohacuje v mnohých aspektech, asi není potřeba pochybovat, tím spíše, pokud se jedná o oblast rozvíjení komunikačních dovedností v cizím jazyce nebo interkulturní kompetence.

---

⁹ O jazykové animaci podrobněji například Kočandrlová, Karl et al. 2014 nebo Baumann et al. 2007.

Míra výsledného dopadu zahraniční mobility pro osobní i profesní rozvoj jedince je však značně závislá na jeho motivaci k aktivní účasti na dané mobilitě. Motivace je podle Řičana (2010) hybná síla neboli „faktor, který uvádí do pohybu“ jakoukoli aktivitu či proces. Autor motivaci metaforicky přirovnává k motoru auta (energie) a řidiči (směr), kteří společně určují průběh činnosti. Z psychologického hlediska představuje motivace vnitřní tok myšlenek, přání a rozhodnutí, které formují naše jednání. Bez odpovídající motivace účastníka tedy nelze očekávat, že jeho zahraniční mobilita bude účinná.

Abychom docílili kýženého výsledku a žáci zahraniční mobility a stáže považovali za smysluplné, obohacující a přínosné, je nezbytně nutné se již v jejich přípravné fázi intenzivně věnovat motivaci žáků, aby se zahraniční mobility účastnili s pozitivním nastavením mysli. Zajistit tento stav však není jednoduché, neboť žáci se potýkají také s různými obavami, předsudky či bariérami.

Problematika zkoumání překážek mezinárodní mobility středoškolských žáků zůstává relativně opomíjenou výzkumnou oblastí, přičemž akademická pozornost se soustřeďuje především na mobilitu vysokoškolských studentů a dospělých účastníků vzdělávacích aktivit. Problematice se věnovali například Rabušicová, Rabušic et al. (2008) nebo Taylor a Rivera (2011). Di Pietro (2023) zjistil, že demografické faktory, včetně místa bydliště, pohlaví a věku, jsou spojeny s postojovými, informačními a finančními bariérami mezinárodní studentské mobility. Tyto bariéry zahrnují ekonomickou situaci rodiny, osobní a rodinné závazky, nedostatečné sebevědomí, nízkou motivaci, obavu z neznámého prostředí, strach z osamělosti, nedostatek relevantních informací o programech mobility a administrativní náročnost celého procesu. Mnohé z těchto identifikovaných překážek lze však efektivně redukovat prostřednictvím systematické a kvalitní přípravy žáků na mezinárodní mobilitu.¹⁰

Úspěšná realizace zahraničních mobilit a následný rozvoj kompetencí, včetně interkulturní komunikační kompetence (IKK), vyžaduje systematickou přípravu a cílenou motivaci ze strany vysílající instituce, v tomto případě školy a zapojených vyučujících, případně i rodiny. Je klíčové, aby škola žáky přesvědčila o strategickém významu mobility pro jejich budoucí konkurenceschopnost na trhu práce a pro osobní růst. Motivace by měla

---

¹⁰ O motivaci pro účast na odborné zahraniční stáži žáků středních škol podrobněji Ulrychová (2025).

být zaměřena na zdůrazňování konkrétních benefitů. Kromě profesního a jazykového rozvoje je to právě získání interkulturních zkušeností a sociálních dovedností. Kvalitní příprava by proto neměla být jen organizační, ale musí vést k internalizaci hodnoty aktivity žákem, což zásadně ovlivňuje míru jeho autonomie a hloubku učení. Prezentace výhod by měla být doplněna o transparentní a detailní informace o náplni a organizaci, včetně dokumentace jako je Europass mobilita, jehož vystavení je po konci praxe povinnou náležitostí.

Pro efektivní posílení motivace a zmírnění obavy ze selhání či strachu z neznámého – dvou hlavních demotivátorů – by koordinátoři měli využívat aktivní a zážitkové metody. Doporučuje se pořádání workshopů a setkání s absolventy, kteří sdílejí své reálné zkušenosti, čímž transformují abstraktní očekávání v konkrétní představy. Klíčová je důkladná příprava prostřednictvím simulací reálných interkulturních situací a dílčích úkolů. Taková intervence před mobilitou nejenže minimalizuje nejistotu, ale zároveň u žáků buduje proaktivní sebedůvěru v jejich schopnost efektivně komunikovat a jednat v cizím kulturním prostředí, čímž přímo posiluje jejich IKK.

Motivace účastníků odborné praxe v zahraničí může být do jisté míry ovlivněna i faktory motivace v cestovním ruchu. Šípek (2001) hovoří o šesti základních typech cestovatelské motivace, například touha po dobrodružství, putování za uměním, luxusními zážitky. Právě zohlednění aspektů cestovatelské motivace může nalákat větší počet zájemců o praxi. Poznávání nových míst patří k základním složkám pojetí praxe popsané níže v příkladu dobré praxe a zároveň podporuje interkulturní přesah praxe.

Motivací k účasti na praxi může být i možnost získat certifikát *DSD / PRO* určený pro střední odborné školy, který umožňuje žákům snadnější vstup na trh práce nebo přijetí do duálního studia v SRN. Škola je momentálně zapojena do testování žáků s cílem zavést bezplatnou možnost účasti na zkouškách v rámci tohoto certifikátu.

Příklad dobré praxe – Realizace zahraničních praxí na SOŠ Drtinova, Praha 5

Jako příklad dobré praxe realizace zahraničních stáží uvádíme žákovské zahraniční praxe realizované na Střední odborné škole, Praha 5, Drtinova 3/498. Na této škole se zahraniční praxe v Německu realizují již 7 let za finanční podpory Česko-německého fondu budoucnosti, Erasmu+ a dalších fondů. Dlouhodobě hlavním cílem je získat profesní zkušenosti a poznat

kulturu sousední země. Praxe se účastnili či účastní žáci 3. ročníku oboru Veřejnosprávní činnost nebo dříve žáci oboru Sociální péče a služby.

Do roku 2024 probíhaly odborné dvoutýdenní zahraniční praxe v součinnosti s partnerskou školou v Německu, která byla zprostředkována centrem Tandem. Jednalo se o výměnnou reciproční mobilitu, kdy němečtí žáci přijížděli do ČR, a naopak čeští žáci do SRN, přičemž realizovali praxi v tandemu. Žáci byli vždy ubytováni v rodinách a od pondělí do pátku navštěvovali různé instituce či firmy, například pojišťovny, banky, vzdělávací instituce, mezinárodní firmy, marketingové firmy, firmy a instituce zajišťující kulturní akce, turistické agentury aj. Pro mobilitu byl zajištěn bohatý kulturní program. Při těchto výměnných stážích si žáci intenzivně rozvíjeli nejen své odborné a jazykové dovednosti, ale díky pobytu v rodinách a bohatému kulturnímu programu též všechny dimenze interkulturní komunikační kompetence.

Od roku 2025 probíhají praxe v Německu v novém režimu. I nadále jsou praxe dvoutýdenní. Oproti dřívějšímu modelu ale žáci nejsou ubytováni u svých německých kolegů, nýbrž si musí ubytování zajistit sami, praxe již není vázána na spolupráci s partnerskou školou. Praxe je realizována ve spolupráci s generálním konzulátem ČR v Mnichově a honorárním konzulátem ve Stuttgartu, kde žáci plní nejrůznější úkoly, například organizují krajská setkání či kulturní akce, vytvářejí a distribuují pozvánky na tyto akce, učí se spravovat sociální sítě instituce, seznamují se s pravidly účasti na oficiálních recepcích apod. Ve volném čase je jim připravován bohatý kulturní program. Praxe je i nadále založena na multimodálním přístupu například při práci s autentickými textovými, vizuálními a audiovizuálními materiály, při návštěvě muzea či ochutnávce místních specialit. I přes změnu modelu zahraniční praxe se účinnost praxí nemění, rozvoj odborných i komunikačních dovedností je zcela jasně zřetelný i nadále. To, že se žáci na praxi nově připravují sami, plánování ubytování, výletů, volnočasových aktivit přímo podporuje jejich samostatnost a rozvoj klíčových kompetencí. Žáci svoji přípravu pravidelně konzultují s vyučujícími německého jazyka.

Jak již bylo uvedeno výše, aby mohla zahraniční praxe proběhnout efektivně a bezproblémově, je třeba důkladné přípravy před praxí a odpovídající motivace účastníků. Proto škola připravuje řadu akcí, které žáky na zahraniční praxe všestranně připravují. Akce probíhají prioritně jako součást výuky různých předmětů, a to jak německého jazyka, tak i odborných předmětů, například diplomatického práva. V rámci přípravy se žáci učí odborný jazyk v dané oblasti, jsou seznamováni se společenskými normami, učí se interkulturním dovednostem, učí se pracovat

s digitálními technologiemi, seznamují se s administrativou, učí se jednat s partnery apod. Konkrétně v rámci přípravy žáků na praxi na konzulátech byl uspořádán workshop v rámci diplomatického práva, který se věnoval kultuře stolování, jak vypadá banket, jak umisťovat příbory, které používat na předkrm, hlavní jídlo apod. Dále žáci v hodinách pracovali s webovými stránkami konzulátů, plnili úkoly zaměřené na činnost konzulátů, například zápis do matriky apod. V hodinách německého jazyka jsou pak zařazovány aktivity na osvojení příslušné slovní zásoby v německém jazyce. Tato slovní zásoba je definována vyučujícími veřejné správy a poté prezentována a procvičována vyučujícími německého jazyka.

Specifickým nástrojem jazykové přípravy na stáž, který podporuje přípravu žáků na interkulturní kontakt, je právě výše zmíněná jazyková animace, jejíž cílem není dosažení dokonalé jazykové správnosti, ale spíše schopnosti překonávat komunikační bariéry, hledat alternativní vyjádření a osvojit si strategie mezikulturního porozumění. Jazyková animace pracuje s principy hravosti, interakce a kooperace, čímž podporuje nejen jazykovou flexibilitu, ale i uvědomování si kulturních rozdílů a podobností (Tandem, Jazyková animace – metodické materiály, nedatováno). Přestože probíhá v odlišném kontextu než samotná zahraniční praxe, pomáhá žákům orientovat se v cizojazyčném prostředí a připravuje je na skutečné interkulturní situace. Aby však potenciál zahraničních mobilit a jazykové animace mohl být naplno využit, je nezbytné, aby školy systematicky integrovaly rozvoj interkulturní komunikační kompetence do svých vzdělávacích programů. To vyžaduje nejen organizační a metodickou podporu učitelů, ale také cílenou reflexi zkušeností žáků po návratu z praxe. Propojení přípravné fáze, samotné mobility a následné evaluace může vést k trvalému posílení jazykových i interkulturních dovedností, které jsou klíčové pro profesní uplatnění absolventů SOŠ v evropském i globálním kontextu. Pro rozvoj IKK má jazyková animace zásadní význam. Žáci se v bezpečném prostředí učí reagovat na neznámé situace, interpretovat neverbální signály a aktivně překonávat kulturní nedorozumění. Takto získaná zkušenost následně usnadňuje jejich orientaci v reálných interkulturních situacích během zahraničních praxí.

Po skončení praxe následuje důkladná reflexe a evaluace praxí v rámci setkání se žáky, kteří na praxi vyjíždí. Reflexe probíhá primárně formou rozhovorů a dotazníkového šetření od Tandemu. Dotazníkové šetření se zabývá spíše spokojeností žáků s organizací a jazykovou animací, oproti tomu rozhovory se žáky jsou realizovány formou ohniskových skupin za účasti učitelů, kteří je na praxi připravovali, a vedení školy. Během těchto setkání jsou otevírána témata, co praxe žákům dala/vzala, co se naučili (jazyk,

měkké dovednosti, kultura, realie) a také je jim kladena otázka, zda by se podobné mobility v budoucnu zúčastnili znovu.

Při reflexi a evaluaci zahraniční stáže jsme se účastníků ptali, co považují za největší přínos praxe v Německu. Největší celkový přínos spatřují žáci v získání zkušeností, v hlubším poznání běžného života v cílové zemi, v rozvoji komunikačních dovedností v německém jazyce, v osobním rozvoji, v osamostatnění se, v získání kontaktů, v poznání nových míst. Při porovnání české a německé kultury či kulturních charakteristik si všímají různých aspektů každodenního života, například shledávají Německo jako multikulturní a velmi tolerantní zemi, v čemž spatřují největší rozdíl oproti ČR, oceňují dochvilnost a důraz na dodržování pravidel, pracovní dobu shledávají v Německu flexibilnější, všímají si také komplikovanosti v oficiálních dokumentech a administrativě a z toho plynoucí vyšší míry byrokracie aj. Ve vztahu k IKK si žáci v průběhu praxe uvědomili především, že je třeba chodit včas, být dobře organizovaný a mít vše dobře naplánované, striktně dodržovat všechna pravidla a pokyny či dodržovat pořádek. Součástí evaluace je také vyplňování Europassu, žáci reflektují osvojené znalosti a dovednosti ve vybraných oblastech (např. jazykové, manažerské, odborné, digitální a další dovednosti). Pro rozvoj interkulturní komunikační kompetence je přínosná zejména část věnovaná interkulturním a komunikačním dovednostem, v níž žáci konkrétně pojmenovávají situace, v nichž museli překonávat kulturní rozdíly, adaptovat svůj komunikační styl nebo řešit pracovní úkoly v mezinárodním kontextu. Proces strukturované reflexe v rámci Europassu přispívá touto cestou k uvědomění si vlastního kulturního rámce a rozvíjí kritický pohled na interkulturní reakce.

Učitelé zúčastněných žáků nejčastěji uvádějí, že zahraniční praxe je účinným nástrojem interkulturního vzdělávání a že výrazně zvyšují motivaci k učení se německému jazyku nebo dokonce vzbuzují zájem o budoucí studium v německy mluvících zemích. Jisté limity pro realizaci zahraničních stáží shledávají učitelé především v administrativní zátěži a v rozdílných očekáváních ze strany všech účastníků.

Zapojení školy do programu odborných praxí má vliv i na změny v koncepci výuky. Například v minulých letech při návštěvách škol získali vyučující materiály z výuky odborných předmětů, které modifikovali, a sami je využívají ve výuce odborných témat a slovní zásoby (což vychází ze samotného RVP). Dále došlo k vytvoření mezioborové spolupráce, učitelé předmětů veřejná správa, diplomatické právo a německý jazyk společně realizují i další aktivity, například prezentace ambasád v rámci diplomatického práva. V neposlední řadě přináší komunikace s německými partnery

i příležitost pro vyučující, kteří tak mohou udržovat svoji vlastní úroveň komunikační kompetence v německém jazyce. Škola jako taková navázala více partnerství v Německu, například nově vzniká spolupráce s organizací věnující se vzdělávání v oblasti krizového managementu, což je nově zaváděný studijní obor ve škole; dále je připravován odborný výjezd žáků v rámci duálního systému ze SRN do ČR na téma komparace místní státní správy, resp. funkce úřadů; případně jsou organizovány jednodenní společné programy českých a německých žáků.

Shrnutí

Závěrem lze shrnout, že zahraniční odborná praxe představuje pro žáky středních škol jedinečnou a komplexní vzdělávací příležitost, která zásadním způsobem přispívá k rozvoji jejich komunikačních, profesních i osobnostních kompetencí. Na příkladu praxe realizované v Německu je zřejmé, že nejde pouze o získání pracovních zkušeností v oboru, ale o hluboký a dlouhodobý vliv na celkový osobnostní rozvoj účastníků. Žáci mají možnost pohybovat se v reálném mezinárodním prostředí, kde se učí komunikovat v cizím jazyce v autentických situacích, osvojit si pracovní návyky odpovídající standardům jiné kultury a zároveň vnímat odlišnosti i podobnosti mezi jednotlivými pracovními i společenskými systémy.

Praxe v zahraničí podporuje interkulturní kompetenci, rozvíjí otevřenost, toleranci a porozumění jinakosti. Žáci si díky každodennímu kontaktu s jinou kulturou uvědomují kulturní rozdíly a často dochází k hlubšímu pochopení vlastních auto- i heterostereotypů. To vše přispívá k větší empatii, schopnosti spolupracovat napříč kulturami a k celkovému posílení evropské identity mladých lidí. Žáci zároveň přebírají některé pozitivní prvky místní kultury, jako je důraz na organizaci, přesnost a profesionalitu, což může mít dlouhodobý dopad na jejich pracovní postoje a chování. Významným přínosem je rovněž nárůst sebedůvěry a adaptability – dvou klíčových kompetencí, které žáci využijí nejen ve svém budoucím profesním životě, ale i v osobních výzvách.

Aby byl potenciál zahraničních odborných praxí maximálně využit, je důležité věnovat pozornost několika klíčovým aspektům. Především je nezbytná kvalitní příprava účastníků nejen po jazykové a odborné stránce, ale také z hlediska kulturního porozumění a očekávání. Neméně důležitá je systematická reflexe praxe, která by měla být nedílnou součástí celého procesu. Právě skrze reflexi dochází ke zpracování a hlubšímu

pochopení získaných zkušeností a k jejich přenosu do dalšího osobního i profesního života.

Zahraniční praxe však není přínosná pouze pro žáky samotné (rozvoj komunikační kompetence, nárůst zájemců o maturitu z němčiny, zájem o studium němčiny či studium v zahraničí), ale je to i budování značky školy, respektive posílení její prestiže. Právě posílení prestiže a konkurenceschopnosti školy může být jedním z důvodů, proč vedení školy podporuje zahraniční mobility. Naopak jednou z významných překážek může být časová náročnost, a to nejen pro zapojené učitele (při přípravě žáků, při účasti na výjezdu), ale i pro administrativní pracovníky (při podávání žádostí nebo při vyúčtování praxí). Školy by proto měly být podporovány při podávání žádostí o financování těchto projektů i při organizaci výjezdů. V tomto ohledu doporučujeme posílit sdílení dobré praxe mezi jednotlivými vzdělávacími institucemi, a to jak na národní, tak na mezinárodní úrovni. Model zahraničních praxí realizovaný na SOŠ Drtinova lze snadno adaptovat i na jiné obory zejména tam, kde je důraz kladen na komunikaci, veřejnou službu nebo práci s lidmi. Klíčové je navázání kontaktu s institucemi typu Tandem a vytvoření podpůrného týmu učitelů.

Vedle pozitivních přínosů však žáci zmiňovali i jisté obtíže a výzvy. Část z nich popisovala počáteční nejistotu a strach z komunikace, jiní poukazovali na náročnost samostatné organizace ubytování a volného času. Někteří žáci také reflektovali, že jejich zapojení do německého prostředí nebylo tak intenzivní, jak by si přáli, což vedlo k menšímu přenosu interkulturních dovedností. Pro jiné to však překážka nebyla. Někteří žáci uváděli, že nedostatečná znalost odborné terminologie v němčině a menší zkušenost s každodenní komunikací v němčině sváděla k častějšímu přecházení do angličtiny. Pro školy je sběr těchto podnětů klíčový pro další zdokonalování organizace praxí.

Zahraniční praxe se může stát klíčovým nástrojem moderního odborného vzdělávání, který propojuje teorii s praxí, posiluje mezinárodní zkušenosti mladých lidí a připravuje je na náročný a rychle se měnící pracovní trh. Jak výstižně shrnuli sami účastníci projektu: „Praxe v Německu = víc než práce – je to zkušenost na celý život.“